

SOCIOEKONOMICKÝ STATUS SLOVENSKÝCH ŽIAKOV SILNE OVPLYVNIL ICH VÝSLEDKY V PISA TESTOCH

Slovenskí žiaci sú viac sociálne znevýhodnení než je priemer Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a najviac zo štátov V4 (Graf 1). Vyplýva to z PISA indexu ekonomického, sociálneho a kultúrneho statusu zloženého z troch indikátorov: materiálne zabezpečenie, najvyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov a ich socioekonomický status.

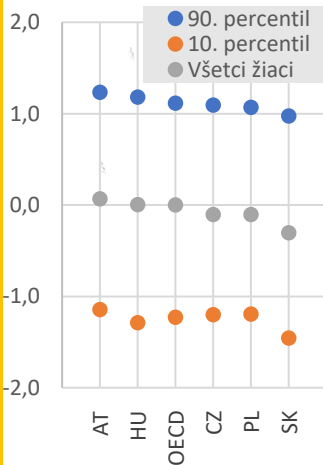
- Slovensko má najnižšiu socioekonomickú férovosť vo V4 a druhú najnižšiu zo všetkých testovaných štátov PISA (po Rumunsku). To znamená, že rodinné zázemie a ekonomická situácia žiakov a študentov výrazne vplyva na výsledky testov.
- Vo všetkých troch oblastiach testovania (matematická, čitateľská a prírodovedná gramotnosť) dosiahli žiaci dvoch najnižších decilov socioekonomického statusu výrazne horšie výsledky ako v iných štátoch V4 a Rakúska. To ťahá aj celkový priemer Slovenska nadol (Graf 2, 3, 4).
- Slovensko má tiež vysoký podiel žiakov s „nízkym výkonom“ vo všetkých troch oblastiach (22,2 %). Tí nedokážu vyriešiť základné matematické, prírodovedné úlohy ani interpretovať jednoduchý text. Priemer OECD je 16,4 %.
- Oproti predchádzajúcemu testovaniu sa zhoršili výsledky sociálne najznevýhodnenejších aj znevýhodnených žiakov. Pokles bol výraznejší u znevýhodnených žiakov.
- Plošné zhoršenie výsledkov výrazne ovplyvnila pandémia, ktorá narušila vyučovací proces. Slovensko sa dlhodobo zhoršuje vo výsledkoch PISA testov a za susedmi zaostáva.

TEMPO VZNIKU NOVÝCH FIREM SA OPĎ ZRÝCHLILO, SLOVENSKO PREDČILO PRIEMER EUROZÓNY

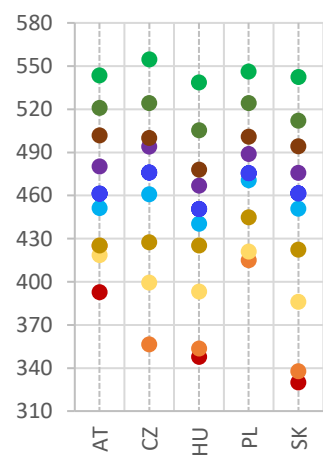
V treťom kvartáli tohto roka na Slovensku vznikali firmy druhým najrýchlejším tempom od začiatku merania v roku 2015. V porovnaní s priemerným kvartálom roka 2015 bol v treťom kvartáli 2023 prírastok na úrovni 65 %. V eurozóne bolo tempo pomalšie na úrovni 26,9 % (Graf 5).

- Pokles počtu novovznikajúcich spoločností na Slovensku trval dva roky (1Q2021 až 1Q2023). Presné príčiny nepoznáme, ale zrejme pôjde o pandémiu, energetickú krízu, nárast inflácie a začiatok vojny na Ukrajine. Najvýraznejšie sa prepadli registrácie v sektore obchodu, autoservisov a opravovní motoriek, celkovo o 63 % (medzi 1Q2023 a 4Q2020).
- Trend sa obrátil v lete 2023. V treťom kvartáli bol počet registrácií o 133 % vyšší ako v prvom kvartáli roka 2023. Podľa údajov z Eurostatu za to mohol obrat v sektore, ktorý v prechádzajúcom období padal najviac, teda v sektore obchodu a autoservisov, kde registrácie rástli o 259 % a dostali sa na najvyššie úrovne od roku 2016.
- Tempo prírastku nových registrácií za 12 mesiacov končiacich tretím kvartálom roka 2023 v porovnaní s rokom 2015 je na úrovni 21,8 % na Slovensku a 24,4 % v eurozóne. Najrýchlejším tempom vznikali firmy v informačných a komunikačných technológiách (43,7 %) a stavebnom sektore (40,9 %).

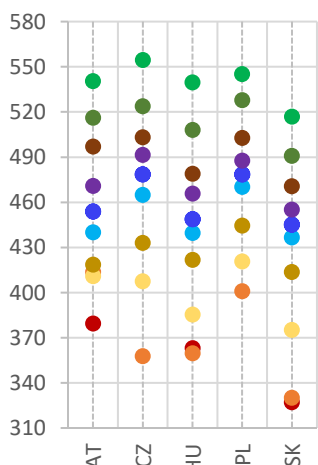
Graf 1: PISA index ekonomického, sociálneho a kultúrneho statusu

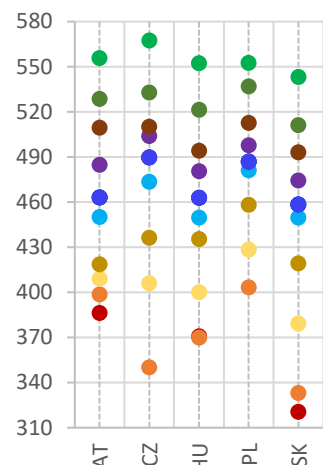
Graf 2: Priemerné výsledky v matematike podľa decilov socioekonomického statusu

Graf 3: Priemerné výsledky v čitateľskej gramotnosti podľa decilov socioekonomického statusu

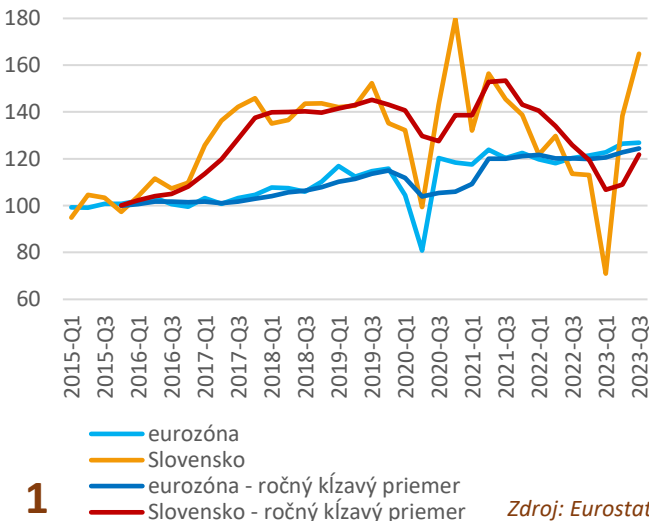
Graf 4: Priemerné výsledky v prírodných vedách podľa decilov socioekonomického statusu

Legend for Deciles:
 ● 1. decil (red) ● 2. decil (orange) ● 3. decil (yellow) ● 4. decil (light green)
 ● 5. decil (light blue) ● 6. decil (blue) ● 7. decil (purple) ● 8. decil (dark blue)
 ● 9. decil (dark purple) ● 10. decil (green)

Zdroj: OECD, PISA 2022

Graf 5: Index vývoja registrácie nových firiem (2015=100)

DRAHÉ ÚVERY A STAVEBNÉ MATERIÁLY BRZDIA STAVEBNÍCTVO

V roku 2023 stavebníctvo na Slovensku stagnovalo, manažéri stavebných firiem očakávajú pre rok 2024 pokles tržieb o 1,2 %. Aktuálne majú stavebné firmy vyťažené kapacity na 90 %, v roku 2024 predpovedajú len 83 % vyťaženie kapacít (CEEC Report). Zlepšiť to môžu verejné zákazky.

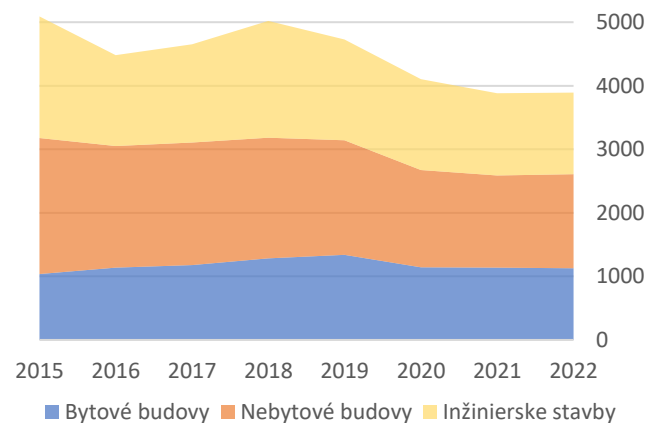
- Stavebná produkcia na Slovensku v roku 2023 v bežných cenách, najmä v dôsledku vysokej inflácie, rástla. V prepočte na stále ceny roka 2015 však klesla (Graf 6).
- V porovnaní so susednými štátmi slovenské stavebníctvo výrazne zaostáva. Objem produkcie bol v treťom kvartáli 2023 na úrovni 86,5 % roka 2015. Všetci susedia okrem Ukrajiny od roku 2020 dosahujú lepšie výsledky ako v roku 2015. Maďari prekročili o 50 % produkciu z roku 2015, Česi stúpili o 5,6 %. Priemer EÚ bol na úrovni 115,5 % (Graf 7).
- Slovenské stavebné firmy v roku 2024 predpokladajú pokles tržieb a menšie využitie výrobných kapacít. Podľa ich manažérov môže pomôcť uplatnenie nového stavebného zákona, podpora výstavby bývania a viaczdrojové financovanie.
- Spomalenie spôsobili rastúce úrokové sadzby úverov – najmä hypoték. V roku 2015 boli priemerné sadzby 2,49 %, v roku 2021 klesli najnižšie na 0,97 %, aktuálne dosahujú 3,75 % (NBS). Stúpili ceny stavebných materiálov, ktoré sa len pomaly začali stabilizovať a stavbárov trápia aj pomalé povoľovacie procesy a zložité zadávanie verejných zákaziek.

CENY NEHNUTEĽNOSTÍ NA BÝVANIE NA SLOVENSKU STÁLE KLESAJÚ

Ceny nehnuteľností na bývanie dosiahli v 3. štvrtroku 2023 úroveň 2440 eur/m², čo je pokles o 10 % oproti rovnakému obdobiu minulého roka (Graf 8).

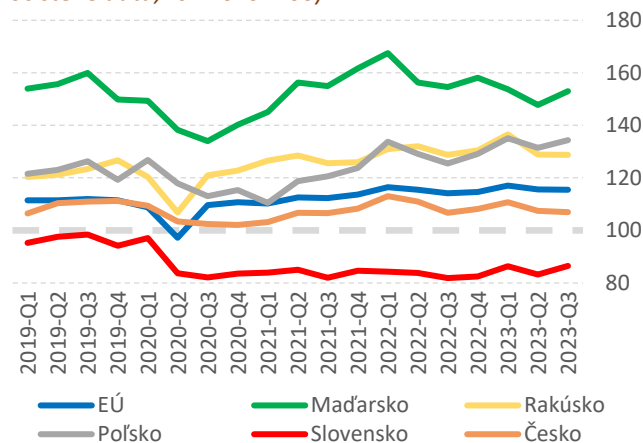
- Aktuálna ponuka úrokov nových hypoték v komerčných bankách na Slovensku je od 4,00-5,34 %. Komerčné banky stále avizujú zdražovanie úverov na bývanie. Cenovú politiku finančných domov totiž neovplyvňuje len ekonomická situácia štátu a politika ECB, ale môžu ju ovplyvniť aj rozhodnutia vlády, ako napríklad avizované zvyšovanie zdanenia bánk.
- Dopyt po kúpe nehnuteľností a hypotekárnych úveroch výrazne klesá vplyvom zvyšovania úrokových sadzieb. To je dôvodom znižovania cien nehnuteľností.
- Priemerné ceny nehnuteľností klesajú od tretieho štvrtroka 2022, keď priemerná výška úrokových sadzieb presiahla 2,5 % (Graf 8). Vzhľadom na stále vysoké úrokové sadzby na hypotéky možno predpokladať ďalší pokles cien nehnuteľností.
- Podľa analytikov Slovenskej sporiteľne môžeme očakávať pokles sadzieb ECB po druhom kvartáli 2024, čo sa však nemusí v plnej miere premietnuť vo výšky úrokov v SR (Trend). Stabilizáciu a návrat k opätovnému rastu cien nehnuteľností v prípade zníženia centrálnych úrokov o 0,75–1 p.b. v druhom polroku 2024 možno predpokladať koncom roka 2024.

Graf 6: Stavebná produkcia na Slovensku v stálych cenách roku 2015 (v miliónoch €)

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf 7: Index stavebnej produkcie (kvartálne, sezónne očistené dáta, rok 2015=100)

Zdroj: Eurostat

Graf 8: Priemerná cena v €/m² nehnuteľností a priemerná úroková sadzba v % na hypotekárnych úveroch

